

Didaktisering af Aschehougs leksikon på internettet

1. Målsætninger fra forlaget. Leksikonet skal:

- egne sig til en modtagergruppe, der favner grundskoleelever fra 3.-9. klasse
- egne sig til brug i forbindelse med projektopgaver
- appellere til lærere og skolebibliotekarere
- egne sig til undervisning i fagene samfundsfag, geografi, historie, dansk, natur/teknik, biologi, kristendomskundskab og billedkunst

2. Mine målsætninger, som bygger på teorier om og undersøgelser af:

- børn og unges læsefærdigheder og læsevaner
- læseforståelse og hvad der gør en tekst forståelig med særligt fokus på fagtekster
- læsning af skærmtekster

Eleverne skal desuden i så høj grad som muligt være selvhjulpne, når de bruger leksikonet.

3. Brugerundersøgelse, som skulle undersøge

- hvordan, til hvad og i hvor stort omfang lærerne og skolebibliotekarer bruger leksikonet.
- en afsøgning af formidlernes vurdering af leksikonet.
- finde ud af, hvad eleverne i folkeskolen får ud af at arbejde med leksikonet.

Brugerundersøgelser

Brugerundersøgelsen er opdelt i en kvantitativt orienteret og en kvalitativt orienteret del.

Den kvantitative del af undersøgelsen:

- Spørgeskema
- Resultat: flop!
- Læsetest som måler læsbarheden af udvalgte artikler fra leksikonet. Denne test har to 9. klasser og en 8. klasse taget.

Brugerundersøgelser

Den kvalitative del af undersøgelsen

- Interview med en skolebibliotekar og en dansk/historielærer.
- Observation af en 5. og 6. klasse, som skulle lære at bruge leksikonet.
- Observation af en 9. klasse som skulle søge efter oplysninger om en litterær periode.

Den intenderede og faktiske målgruppe

- Intenderet modtagergruppe: voksne privatpersoner.
- Faktisk aftagergruppe: formidlere i folkeskoleregi, og dermed grundskoleelever.
- Problem: der kan antages et misforhold mellem leksikonets udformning og den faktiske modtagers forudsætninger og behov.
- I grundskolesammenhæng vil formålet med fagtekster oftest være at *opbygge* skemaer og et begrebsapparat, ikke kun at søge definitioner og korte forklaringer som supplement til allerede tilegnet viden.

Analysens fokuspunkter

Makroniveau

Sammenhængen i leksikonet på tværs af artikler. Søgefunktioner, brugerfladen.

Sammenhængen mellem leksikonets modaliteter.

Sidernes layout

Mikroniveau

Skriftsproglig sammenhæng og tilgængelighed indenfor den enkelte artikels rammer

Undersøgelse af søgefunktioner og brugerflade

1. Indtast søgeordet: **Eminem**
Hvornår er han født? _____
Eminem har fået en pris for et bestemt nummer. Hvilket? _____
Hvilken pris har han fået for dette nummer? _____ Hvornår? _____

2. Indtast søgeordet: **Jackson**
Klik på **Michael Jackson**
Hvornår er han født? _____
Hvad hedder hans album fra 1991? _____
Klik på billedet. Hvor er billedet taget henne? _____

3. Indtast søgeordet: **Beatles**
Klik på **billedet** hvor de står med deres orden.
Hvornår fik de denne orden? _____

Klik på **det øverste videoklip**
Hvad viser dette klip? _____

Når et ord er understreget i teksten, kan du klikke på det og få mere at vide om dette emne.
Klik på **John Lennon**.
Har John Lennon besøgt Nordvestjylland? _____

Elev søger efter "Metallica"

The screenshot shows the Aschehous Leksikon website interface. At the top, the title "ASCHEHOUGS LEKSIKON" is displayed. Below the title is a navigation menu with options: Forside, Leksikon, Landefakta, Atlas, Luftfoto, Billeder, Dagen i dag, Boghylden, and Quiz. A search bar contains the text "metalluca". Below the search bar, there are tabs for "Find", "Emne", "Video", and "Lyd". The main content area shows the search results for "A, a", including a list of words starting with "A, a" on the left and a detailed definition of "A, a" in the center. A modal dialog box is overlaid on the page, displaying the message: "Siden på http://www.aschehougleksikon.dk siger: Det søgte findes ikke. Prøv evt. at nøjes med de første 3-4 bogstaver." with an "OK" button.

ASCHEHOUGS LEKSIKON © Aschehous Leksikon

Forside Leksikon Landefakta Atlas Luftfoto Billeder Dagen i dag Boghylden Quiz

Ord: metalluca Find Emne Video Lyd

Stikord Fritekst

A, a
a cappella
a capriccio
à conto
à gogo
à jour
à la
à la broche
à la carte
à la grecque
à la meunière
à la mode
à la suite
a mensa et thoro
a mezza voce
a posteriori
a priori
à quatre mains
a tempo
à tout prix
a viso-veksel
a vista-veksel
à votre santé
a.a.
a.c.

A, a
A, a: første bogstav i det danske alfabet; betegner lydene [a] og [k]. Som forkortelse: A: ampere, anno; a: atto (måleenhed). I musik kammertonen; à (fransk): til, for, på, f.eks. à 2 = to til hver part.

Siden på <http://www.aschehougleksikon.dk> siger:

 Det søgte findes ikke.
Prøv evt. at nøjes med de første 3-4 bogstaver.

OK

Emnesøgning

ASCHEHOUGS LEKSIKON @ Aschehousgs Leksikon

Forside **Leksikon** Landefakta Atlas Luftfoto Billeder Dagen i dag Boghylden Quiz

Ord: Find Emne Video Lyd ← Spor 📄 ?

Stikord Fritekst

a cappella
a capriccio
a mezza voce
à quatre mains
a tempo
ABBA
Abbado, Claudio
Abdul, Paula
Abenius, Folke
Abercrombie, John
Abraham, Paul
Abrahamsen, Erik
Abrahamsen, Hans
Abrahamsen, Kay
Abrahamsen, Peter
Abrams, Muhan Richard
absolut gehør
absolut musik
AC/DC
Ace of Base
Ace, Johnny
acid jazz
acid rock
Ackles, David
Ackté, Aino
Acuff, Roy
adagio
Adam de la Halle
Adam, Adolphe
Adamo, Salvatore
Adams, Ryan

a cappella

[www: A Cappella Almanac](#)

a cappella (italiensk): korsang uden instrumental ledsagelse. Betegnelsen er især anvendt af [Palestrina](#) i forbindelse med kirkelige kompositioner.

Gå på opdagelse i fotoarkivet

1 billeder

A CAPPELLA MÆND
KVINDE SY...

Logbog

Logbog

Du skal skrive logbog, når du søger i leksikonet.

- Først skal du skrive *hvad* du søger efter. Fx: "Jeg leder efter noget om Napoleon".
- Så skal du skrive *hvordan* du prøver at finde ud af det. Du skal både skrive, hvordan du prøver at finde det, og hvad du gjorde, da det lykkedes at finde det. Fx: "Jeg søgte først på Frankrig. Men der var ikke noget, om det jeg ville finde. Så søgte jeg på hans navn, og der fandt jeg noget".
- Til sidst skal du med dine egne ord skrive, *hvad du fandt ud af*. Fx: "Jeg fandt ud af at Napoleon blev født...".

Jeg søger efter

Det gør jeg for at finde det

Det fandt jeg ud af

Viden om et emne: Romantikken

- En elev vil finde ud af, hvem der var "de største forfattere på den tid".
 - Han laver en fritekstsøgning på "romantikken" og klikker herefter på "Danmark, Litteratur".
 - Han har dermed fundet følgende om romantikken:
-

Viden om et emne: Romantikken

ASCHEHOUGS LEKSIKON © Aschehoughs Leksikon

Forside **Leksikon** Landefakta Atlas Luftfoto Billeder Dagen i dag Boghylden Quiz

Ord: **romantikken** Find Emne Video Lyd

Stikord **Fritekst**

- Aeschbacher, Adrian
- Almeida Garrett, Joao Baptista
- Baggesen, Jens
- Beethoven, Ludwig van
- Bernardin de Saint-Pierre, Jean-Baptiste
- biedermeier-stil
- blå blomst
- børnelitteratur
- Calderón de la Barca, Pedro
- Catalonien
- Cowper, William
- Danmark. Litteratur**
- Danmark. Musik
- Danmark. Religion og kirke
- digtekunst
- direktion
- Field, John
- Frankrig. Litteratur
- Franzén, Frans Michael
- førromantik
- Grimm, Jacob og Wilhelm
- Herder, Johann Gottfried
- hermetisme
- Holm, Søren
- Hugo, Victor
- hymne
- Jena-romantikken
- jødisk litteratur
- Kean, Edmund
- kirkemusik
- Kondrasin, Kiell

viser stor sikkerhed og klassicistisk skoling. Ewald, måske den højst sigtende af alle danske lyrikere, bragte også en fuldere tone ind i sine tragedier og indførte en følsomt-humoristisk stil i erindringsbogen *Levnet og meninger* (1775-78).

I de sidste tiår af 18. årh. løb, tydeligst i dramaet, to livsholdninger jævnsides, en rationalistisk og en borgerlig rørende. Periodens digtere var bl.a. P. A. Heiberg, M. C. Bruun, Thaarup, Falsen, Rahbek, Tode og Pram. Jens Baggesen pegede med sin elegante, formsikre prosastil og versteknik frem mod 19. årh., men var i sit sentimentale livssyn knyttet til 18. årh. Hans samtidige, lyrikeren Schack von Staffeldt, var derimod påvirket af de unge romantiske digtere og filosoffer i Tyskland. I 1802 holdt Henrich Steffens forelæsninger i København om den romantiske bevægelses syn på naturen og poesien. Blandt tilhørerne var den unge Adam Oehlenschläger, der efter en legendarisk nattesamtale med Steffens skrev *Guldhornene*, optakten til den største og rigeste lyriske udfoldelse i dansk litteratur: *Digte 1803* (udkom 1802), *Poetiske skrifter* (1805) og *Nordiske digte* (1807). Oehlenschlägers nordiske sundhed og humor hindrede dansk romantik i at udarte i den sygelige sentimentalitet og de skrækkelfter, som prægede tysk romantik. Med en lang række dramatiske værker af ujævn kvalitet skabte Oehlenschläger en norm for det alvorlige danske teater. Grundtvig, der også inspireredes af **romantikken**, var et voldsommere, mere sammensat og uroligt gemyt og som kunstner mere usikker; han arbejdede

Georg Brandes taler

Johannes V. Jensen taler

Arild Huitfeldt

Dette udgør elevens eneste søgning, og i feltet "Det fandt jeg ud af" skriver han:

"De største forfattere på den tid må være St. St. Blicher, Adam Oehlenschläger og selvfølgelig Grundtvig, som dog skilte sig lidt ud."

Viden om et emne

En anden elevs forhåndsviden om romantikken er følgende: "noget med følelser, 1802-1870".

Han vil finde "hvilken forfatter" og starter sin søgning på opslaget om romantikken og finder her navnene Blicher, H.C. Andersen, Grundtvig og Steffens.

Viden om et emne

ASCHEHOUGS LEKSIKON © Aschehougs Leksikon

Forside Leksikon Landefakta Atlas Luftfoto Billeder Dagen i dag Boghylden Quiz

Ord: **romantikken** Find Emne Video Lyd Spor ?

Stikord **Fritekst**

- ▲ **romantik**
- ▲ romantiker
- romantisere
- romantisk
- romantisme
- rombe
- rombedodekaeder
- rombeporfyrr
- Romberg, Andreas
- Romberg, Bernhard
- Romberg, Sigmund
- Rombergs symptom
- rombisk
- rombiske system
- romboeder
- Romdahl, Axel
- Romeleåsen
- Romeo og Julie
- Romeo, Nicolà
- Romer, Knud
- Romerbrevet
- Romerike
- Romerkirken
- Romero y Galdames, Oscar
- Romerretten
- Romerriget
- Romerriget. 133-28 f.kr.
- Romerriget. 27 f.kr.-283 e.k
- Romerriget. 284-476

romantik

[www: Romantikken på nettet](#)

romantikk (tysk): idealistisk åndsretning, opstået i Tyskland i slutningen af 18. årh. Fik i første halvdel af 19. årh. afgørende betydning for litteratur, åndsliv, kunst og politik i hele Europa. Karakteristisk var den vågnende nationalisme, betinget af Napoleonskrigene, den industrielle revolution, en følelsesfuld subjektivisme samt et panteistisk livssyn. Romantikerne vragede den ydre prosaiske tilværelse og satte deres mål i en idealverden, hvor "den evige idé" gennemstrømmede alt. Fantasi og følelse blev de bærende kræfter i digtning og videnskab; det geniale overblik blev fremhævet på bekostning af den stringente forskning. Med romantikken fulgte forståelse for folkedigtningen, middelalderens mystik, gotikkens religiøsitet og Shakespeares dramaer samt for fjerne, eksotiske lande. Væsentligst var romantikkens fremhæven af sammenhængen i tilværelsen; den kom derved til at få foryngende indflydelse på alle åndslivets og kunstens områder. Den filosofiske opfattelse er, at verden er en manifestation af ånd og mennesket åndens ypperste fremtoning. Spekulationer over det åndeliges ytringsformer førte til fantastiske hypoteser om livets udvikling og historiens gang, som inspirerede Hegel. Romantikken udvikledes i Tyskland, stærkest omkring 1795-1815, af bl.a. Fichte, Herder, Schelling og Schleiermacher, med Kants idealisme som forudsætning og i tilknytning til Schlegels og Novalis'

Frédéric Chopin: 'Sørgemarch'

Gustav Mahlers 5. symfoni

B S Ingemann

Chateaubriand, portræt

Viden om et emne

- Herefter søger han efter romantikken (dvs. bliver på samme side) og skriver tre passager af - nogenlunde ordret (afvigelserne er markeret med kursiv): "*Det er tysk. idealistisk åndsretning, opstået i Tyskland i slutningen af 1800tallet (...)* romantikken hentede inspiration i gamle sagn, eventyr og myter og i oldtids- og middelalderhistorie." Ud over at han på uheldig vis ændrer tidsangivelsen fra 18. årh. til 1800-tallet, sker der ingen forståelsesmæssig forarbejdning af teksten. Herefter foretager eleven en fritekstsøgning på "romantikken" og klikker på "digtekunst". Her skriver han artiklen af fra det sted hvor søgeordet er markeret.

Konklusioner

- Eleverne forarbejder ikke det, de læser.
 - Det er tvivlsomt om der finder en læseforståelse sted.
 - Startside er af enorm vigtighed, fordi eleverne ikke umiddelbart vil søge videre.
 - Opslaget "Romantikken" giver ikke eleverne et overblik og ny viden. De ser generelt kun det, de ved i forvejen.
-

Konklusioner

- Leksikonet stiller for store krav til elevernes forhåndskendskab til et emne.
- Behov for at der skabes en sammenhæng mellem informationer.

Didaktisering af emnesøgning

- Vidensområderne skal struktureres og organiseres for eleverne. Fx kunne man ret nemt underinddele vidensområdet "musik" på en måde, så læseren kunne finde informationer på det niveau han havde brug for.
- Man kunne forestille sig at man klikkede ind på en forside for fx emnet "Kunst og kultur" som indeholdt en kort introduktion til, hvad der ligger inden for emnet. Yderligere skulle der så være links til de underemner, der er inden for feltet med korte, letforståelige beskrivelser af, hvad disse byder på.

Layout

ASCHEHOUGS LEKSIKON

© Aschehousgs Leksikon

Forside **Leksikon** Landefakta Atlas Luftfoto Billeder Dagen i dag Boghylden Quiz

Ord: **Beatles** Find Emne Video Lyd Spor ?

[Afspil] [Stop]

hyænelatteren fra zoo forsvandt, fordi dyrene blev drevet under jorden, har absolut intet på sig.'

Fritekst

[www: The Brian Epstein website](http://www:TheBrianEpsteinwebsite)

Beatles ['bi.təlz], The: engelsk rockgruppe; udviklet fra Liverpool-gruppen The Quarrymen, dannet af [John Lennon](#). [Paul McCartney](#) indtrådte i denne gruppe 1958 efter at have mødt Lennon første gang året før. Gruppen kaldte sig fra 1960 The Silver Beatles og fra samme år The Beatles. Bestod fra 1962 af John Lennon (rytmeguitar & vokal), Paul McCartney (bas & vokal), [George Harrison](#) (guitar & vokal) og [Ringo Starr](#) (trommer & vokal). The Beatles satte en ny standard inden for pop og rock. Gruppens kreativitet, energi, grænseoverskridende eksperimenter, selvironiske attitude og smarte tøj åbnede ikke blot for en helt ny forståelse og bredere accept af ungdoms- og musikkulturen, The Beatles blev også den sidste fællesnævner for en hel generation af teenagere. Ligesom [Bing Crosby](#) i 1930erne, [Frank Sinatra](#) i 1940erne og [Elvis Presley](#) i 1950erne samlede gruppen i 1960erne ungdommen, formidlede en epokes drømme, håb og frygt for i 1967 at nå frem til tidens store universelle mantra "All You Need Is Love". Efter The Beatles' opløsning i 1970 har rock- og popkulturen ikke haft en gruppe eller solist, der kunne forene en ungdomsårgang; musikken er blevet fraktioneret i adskillige genrer og stilarter.

The Beatles hentede sin inspiration i USA. [Everly Brothers](#),

Populærmusikkens historie 1890-

Beatles dekoreret

Coveret til Sgt. Pepper

Landskabet 1900-2000

Land	1900	1950	2000
Asien	1,5	1,5	1,5
Europa	1,5	1,5	1,5
USA	1,5	1,5	1,5
Resten af verden	1,5	1,5	1,5
Totalt	1,5	1,5	1,5

Potentialet i multimedietekster

At der er tale om et digitalt læremiddel gør, at teksten har mulighed for at udnytte potentialet i en multimedietekst. Dvs. at man kan beskrive og illustrere stoffet gennem forskellige udtryksmåder eller modaliteter, som kan sammensættes til en multimodal tekst.

Forskellige slags modaliteter tilbyder forskellige muligheder for og begrænsninger i forhold til hvad det er muligt at repræsentere og kommunikere. Hver modalitet har sine egne forer og begrænsninger, hvilket kaldes *modal affordans*. Fx er et billede godt til at illustrere rumlige forhold, mens skrift er godt til at beskrive tidsrelationer og årsagsforhold.

Samspil mellem billede og tekst

demokrati

demokrati (græsk): folkestyre, i modsætning til diktatur, fåmandsvælde eller enevælde. I demokratiet har borgerne afgørende politisk indflydelse; de er frie og ligeberettigede. Grundlagdes i Athen ved Kleisthenes' forfatning 507 f.Kr., gjaldt i Athen dog ikke for fremmede, slaver og kvinder. Det græske demokrati var et direkte demokrati, hvor folkeforsamlingen traf alle afgørelser. Noget sådant er umuligt i mere udstrakte stater, der derfor praktiserer indirekte eller repræsentativt demokrati, hvor folket vælger repræsentanter, der i et fastsat tidsrum træffer beslutningerne. Dog rummer mange forfatninger mulighed for at lægge en beslutning ud til folkeafstemning, referendum. Det moderne demokrati grundlagdes i Frankrig i 18. årh. af tre store tænkere: Montesquieu forlangte magtens tredeling i lovgivende, udøvende og dømmende myndighed; Voltaire krævede åndsfrihed, især trykkefrihed; Rousseau fastslog folkesuverænitetsprincippet, der lægger magten i folkets og ikke i fyrstens hånd; slagordet *Frihed, lighed, broderskab* formuleredes. I praksis var Storbritannien foregangslandet, idet Parlamentet i 17. årh. overvandt Stuarternes enevælde og i løbet af 18. og 19. årh. udformede det parlamentariske system med almindelig valgret. John Locke hævdede ca. 1690, at mennesker var født frie, lige og uafhængige, og det blev et angelsaksisk folk (amerikanerne), der i 1776 rejste oprør mod en regering, der krænkede de "naturlige og umistelige rettigheder". Den franske Revolution fulgte voldseft efter i 1789: 26. august samme år vedtoges

Jordbælte 1905-2000			
Land	Billetter	Antal	År
1905	Frankrig, Italien	8,7	175.000
1908	Storbritannien, USA	8,2	170
1909	Spanien og Portugal	7,8	165.000
1914	Italien, Spanien	7,4	20.000
1920	Spanien, Portugal	6,6	140.000
1921	Tyskland, Japan	6,2	140.000

Europa, kronologi

Jordbælte 1905-2000			
Land	Billetter	Antal	År
1905	Frankrig, Italien	8,7	175.000
1908	Storbritannien, USA	8,2	170
1909	Spanien og Portugal	7,8	165.000
1914	Italien, Spanien	7,4	20.000
1920	Spanien, Portugal	6,6	140.000
1921	Tyskland, Japan	6,2	140.000

Grækenland i oldtiden

Gå på opdagelse i fotoarkivet

1 - 10 af 20 billeder

Studenteroprør, København...

Budapest

Artiklernes læsbarhed - metode

Jeg benyttede tre metoder til at undersøge leksikonartiklernes læsbarhed.

- En læsetest som tester elevers læseforståelse og forforståelse i forhold til tre artikler fra leksikonet.
- En tekstlingvistisk undersøgelse af sproglige forhold i artiklerne, der ifølge undersøgelser og erfaringer har indflydelse på teksters læsbarhed.
- En undersøgelse af elevernes vurdering af leksikonet, som skal afdække deres oplevelse af teksternes læsbarhed.

Leksikonartiklers makrostruktur

- Et hovedtræk der kendetegner en tekst er, at den er sammenhængende. Der kan være tale om sammenhæng, også kaldet **kohærens**, på flere niveauer. Tekstlingvistikken koncentrerer sig om to hovedniveauer når det gælder tekstbeskrivelse, nemlig tekstens makrostruktur og dens mikrostruktur.
- Tekstens *makrostruktur* er tekstens overordnede plan. Hermed menes den sammenhæng - kohærens - som ses mellem større tekstafsnit eller hele teksten.
- En leksikonartikel behøver ikke nødvendigvis at sammenkæde alle afsnit, da forholdsvis isolerede informationer sagtens kan præsenteres i nogenlunde tilfældig rækkefølge centreret omkring det fænomen, som artiklen omhandler.

Leksikonartiklens makrostruktur

pukkelhval

[www: Megaptera novaeangliae](#)

pukkelhval (*Megaptera boops*): knølhval; op til 15 m lang bardehval med påfaldende stort hoved, kort og tyk krop og indtil 5 m bred halefinne. Ryggen er sort, undersiden delvis hvid. Hvalens mest karakteristiske træk er dens smalle hvide forluffer, der kan være 4-6 meter lange. Forekommer i alle have fra pol til pol; et flokdyr, der er blevet ilde medtaget af rovfangsten og derfor søges totalfredet. Lever af småkrebs og småfisk.

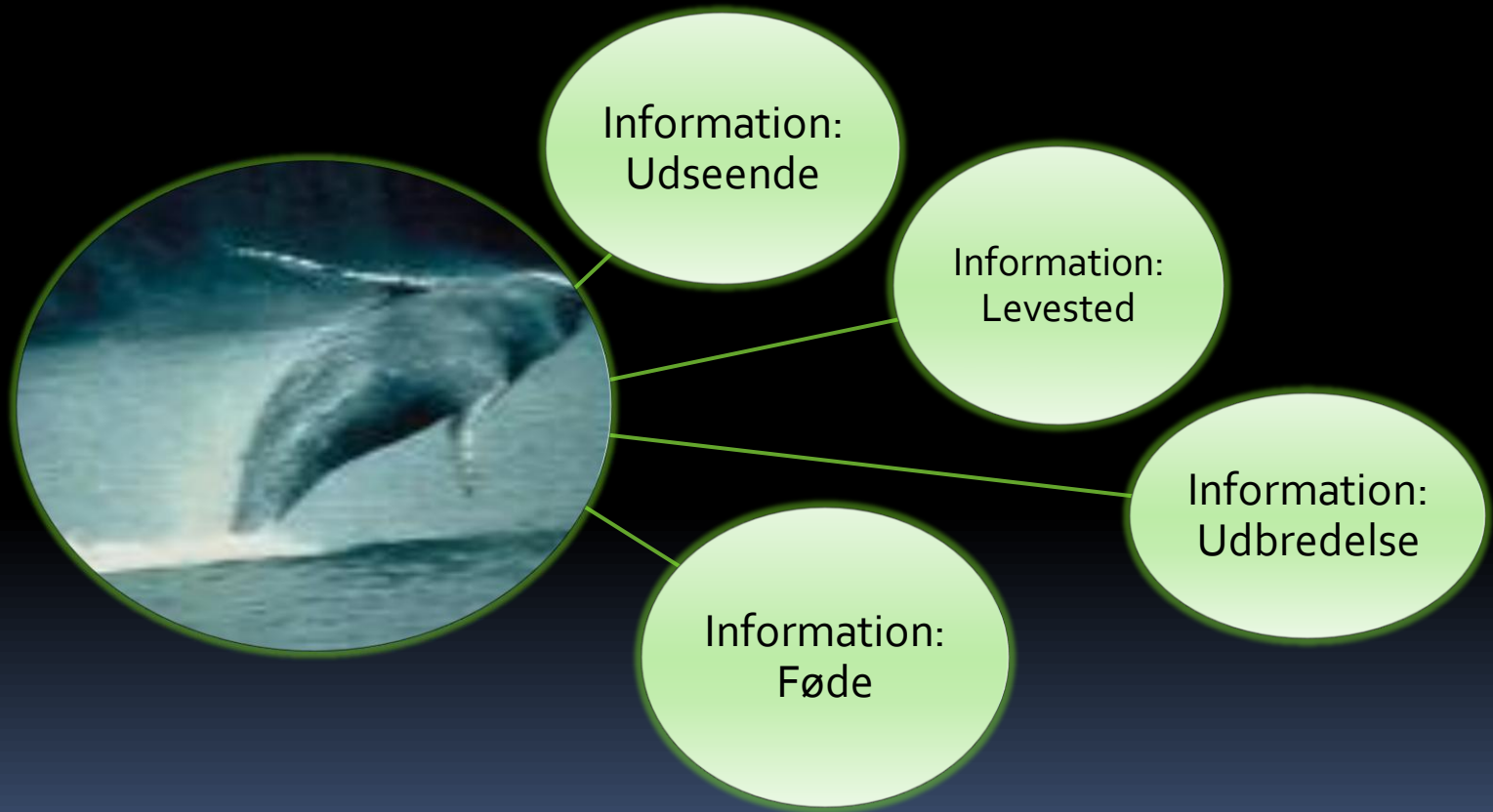
Pukkelhval

Gå på opdagelse i
fotoarkivet

1-10 af 12 billeder

Leksikonartiklers makrostruktur

Teksternes mikrostruktur

- Dette betyder imidlertid at tekstens *mikrostruktur*, dvs. tekstens detaljeplan, bliver så meget mere vigtig for leksikonartiklernes læsbarhed. Med mikrostruktur menes den sammenhæng, kohæsion, som ses mellem sætninger og mellem ord i sætninger. Disse sammenkæder betydninger i teksten og letter læsningen, hvis de er tydelige.

Kohæsiionsanalysens dimensioner

- Analyse af tema-remabindelserne i teksterne.
- Tekstkoblinger. Er tekstkoblingerne eksplicitte eller implicitte?
- Brugen af stedord, synonymmer og emnerelaterede udtryk.
- Lix-måling.
- Syntaks.
- Ordvalget. Bruges et ordforråd som eleverne kan forventes at kende til, forklares ukendte ord osv.?
- Er sproget generelt talesprogsnært eller formelt? Bruges fx mange passivkonstruktioner?
- Hvilken encyklopædisk kompetence forudsættes for forståelse af teksterne?
- Formår teksterne at aktivere læsernes forkundskaber eller de relevante skemaer der skal til for at forstå teksten? Dette kan fx gøres gennem relevante overskrifter eller billeder.

Cloze-procedure test

Opgave 3

Læs teksten frem til et hul. Prøv at gætte hvad der skal stå i hullet og skriv ordet med en blyant. Der må kun skrives ét ord på hver streg. Du må gerne læse frem og tilbage i teksten for at prøve at gætte hvilket ord, der skal stå. Du må gerne viske ud og skrive noget andet, hvis du opdager, at du har skrevet noget forkert. Hvis du slet ikke kan gætte ordet, så hop videre i teksten og prøv det næste hul.

Det gør ikke noget, hvis du laver stavfejl. Du skal tage dig god tid – det handler ikke om at være hurtig. Jeg vil gerne finde ud af noget om teksterne – ikke hvor god du er til at læse.

Demokrati

Demokrati (græsk): folkestyre, i modsætning til diktatur, fåmandsvælde eller enevælde. I demokratiet har borgerne afgørende politisk indflydelse; de er frie og ligeberettigede. Grundlagdes i Athen ved Kleisthenes' forfatning 507 f.Kr., _____ i Athen dog ikke for fremmede, slaver _____ kvinder. Det græske demokrati var et direkte _____, hvor folkeforsamlingen traf alle afgørelser. Noget sådant _____ umuligt i mere udstrakte stater, der derfor _____ indirekte eller repræsentativt demokrati, hvor folket vælger _____, der i et fastsat tidsrum træffer beslutningerne. _____ rummer mange forfatninger mulighed for at lægge _____ beslutning ud til folkeafstemning, referendum. Det moderne _____

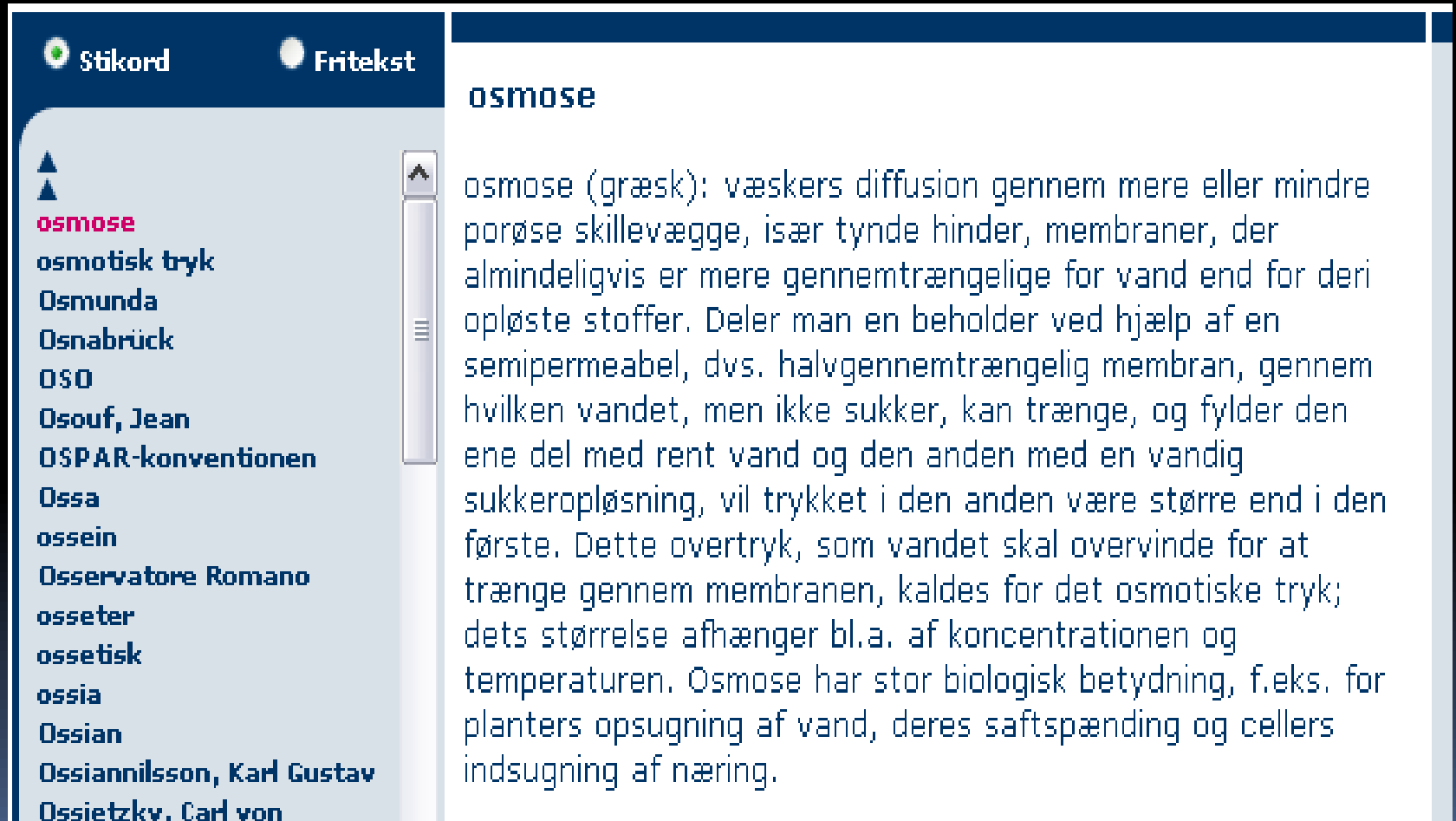
Resultater

- Tre elever har overhovedet ikke udfyldt nogle af hullerne. En enkelt elev udfyldte et enkelt (forkert).
- En elev havde 7 rigtige. Af de rigtige demonstrerer den korrekte udfyldning af "folkesuverænitetsprincippet, der lægger magten i **folkets** og ikke i fyrstens hånd" og "I løbet af 19. årh. **faldt** enevælden" både en god forståelse og et flot ordforråd. At hullet i sætningen "at mennesker var født frie, **lige** og uafhængige" er udfyldt korrekt viser en god forforståelse hos eleven. Mange af fejlene er desuden helt i tråd med meningen: fx "Det græske **styre** var et direkte demokrati" (skulle have været "demokrati"), "**anerkendte**" tænkere i stedet for "store" tænkere, "**gjorde** oprør" frem for "rejste oprør" osv.

Resultater

- En anden elev havde tre rigtige udfyldninger. Men disse demonstrerer ikke nødvendigvis indholdsforståelse, da der er tale om ret betydningsstomme ord: en bestemt artikel ("den"), et relativ pronomener ("der") og en del af en frase ("halvdelen af folket").
- Eleverne skal have 11 rigtige svar for at nå op på 40 % rigtighed, som er det minimum der gør, at eleven ikke frustreres over tekstens sværhedsgrad. En elev får 8 rigtige og sniger sig lige op på 30 %. Resten ligger mellem 0-7 rigtige. Dermed må teksten vurderes til at ligge over denne 9. klasses niveau.

Forklar med dine egne ord, hvad osmose er, når du har læst artiklen.

The image shows a screenshot of a Danish encyclopedia interface. At the top, there are two tabs: 'Stikord' (Stickers) and 'Fritekst' (Free text). The 'Stikord' tab is selected. Below the tabs is a list of search results, with 'osmose' highlighted in red. To the right of the list is a vertical scrollbar. The main content area displays the entry for 'osmose', which includes a definition in Danish and a list of related terms.

osmose

osmose (græsk): væskers diffusion gennem mere eller mindre porøse skillevægge, især tynde hinder, membraner, der almindeligvis er mere gennemtrængelige for vand end for deri opløste stoffer. Deler man en beholder ved hjælp af en semipermeabel, dvs. halvgennemtrængelig membran, gennem hvilken vandet, men ikke sukker, kan trænge, og fylder den ene del med rent vand og den anden med en vandig sukkeropløsning, vil trykket i den anden være større end i den første. Dette overtryk, som vandet skal overvinde for at trænge gennem membranen, kaldes for det osmotiske tryk; dets størrelse afhænger bl.a. af koncentrationen og temperaturen. Osmose har stor biologisk betydning, f.eks. for planter opsugning af vand, deres saftspænding og cellers indsugning af næring.

osmotisk tryk
Osmunda
Osnabrück
OSO
Osouf, Jean
OSPAR-konventionen
Ossa
ossein
Osservatore Romano
osseter
ossetisk
ossia
Ossian
Ossiannilsson, Karl Gustav
Ossietsky, Carl von

Elevernes vurdering af artiklens læsbarhed

- Eleverne giver generelt udtryk for frustration i forhold til artiklens sværhedsgrad.
- Langt de fleste elever forstod ikke artiklen.
- De fleste fanger højst eksemplet med salt og vand og/eller den sidste sætning om hvilken betydning osmose har. Processen forstår de ikke.
- Eleverne peger oftest på at der er for mange svære ord i artiklen.

Artikel om atombombe

Stikord Fritekst

▲
▲
Aberdare National Park
Aberdeen
aberdeen-angus
Abernathy, Ralph
aberration
Aberystwyth
Abessinien
abessiv
abetræ
Abetz, Otto
abesøm
Abidjan
Abies
abietinsyre
Abigail
abild
Abildgaard, Nicolai
Abildgaard, Ove
Abildgaard, Peter Christian
Abildstrøm, Jytte
Abimelek
Abimelek
Abiola, Moshood
abiotisk
Abisko
abiturient
Abkhasien
ablation
ablativ
ablution
ABM
abnegation
abnorm
abnormitet
abnormpsykologi
abodritter
abolition
abolitionist
a-bombe
Abomey

atombombe

[www: World War II Commemoration - Atomic Bomb](http://www.WorldWarIICommemoration.com/AtomicBomb)

atombombe: bombe, der virker ved atom(kerne)energi. Ladningen består af beriget uran eller plutonium. ^{235}U uran har et energiindhold på ca. 20 mio. kWh pr. kg, som frigøres ved kernespløtning (fission) og bliver til varme m.m., idet der opstår temperaturer på ca. 20 mio. °C og tryk på flere mio. atmosfærer, samt en energirig, dræbende eller på stor afstand dog skadelig neutron- og gammastråling. Store mængder radioaktive spløtningsprodukter spredes i lufthavet. Den eksplosive kædereaktion sætter først ind, når uranmængden overskrider en vis værdi, den såkaldt kritiske størrelse (ca. 10 kg); atombomben bringes derfor til eksplosion ved, at mindre stykker hurtigt bringes sammen. Med den første atombombe med ^{235}U uran dræbtes den 6. august 1945 78.000 mennesker i Hiroshima og såredes 37.000, af hvilke mange senere døde af følgevirkninger; med en plutoniumbombe, der kastedes over Nagasaki 9. august 1945, dræbtes ialt ca. 36.000. Som masseødelæggelsesvåben er atombomben dog blevet langt overgået af brintbomben, der kan være flere tusinde gange stærkere. Teoretisk synes endnu farligere våben at kunne konstrueres ved, at brintbomben omgives med en koboltskal, hvorved der skulle være mulighed for med en enkelt bombe at gøre store dele af Jorden ubeboelige. Atomvåbnene har undergået en hastig udvikling, og det har været vanskeligt at angive beskyttelsesforanstaltninger mod dem. Jernbetonbygninger og især kældere, bunkers o.lign. yder beskyttelse mod trykbølgen, hvis de ligger i nogen afstand fra nedslagsstedet, og kraftige jernbetonbunkers med jord over yder beskyttelse mod både stråling og trykbølge. Man må imidlertid have strålingsbeskyttede forsyninger af konserver, vand og eventuelt luft og elektricitet til flere dage, idet den radioaktive stråling virker forgiftende og umuliggør ophold på de strålingsramte steder i nogen tid. Selve hovedstrålingen varer kun ganske få minutter. Se også [kernevåben](#).

Krigens gang 1905-2000			
År	År	År	År
1905	1918	1931	1945
1908	1914	1921	1938
1911	1917	1924	1935
1914	1921	1928	1942
1917	1924	1931	1945
1920	1927	1934	1942
1923	1930	1937	1945
1926	1933	1940	1945
1929	1936	1943	1945
1932	1939	1946	1945
1935	1942	1949	1945
1938	1945	1952	1945
1941	1948	1955	1945
1944	1951	1958	1945
1947	1954	1961	1945
1950	1957	1964	1945
1953	1960	1967	1945
1956	1963	1970	1945
1959	1966	1973	1945
1962	1969	1976	1945
1965	1972	1979	1945
1968	1975	1982	1945
1971	1978	1985	1945
1974	1981	1988	1945
1977	1984	1991	1945
1980	1987	1994	1945
1983	1990	1997	1945
1986	1993	2000	1945

Krigens gang 1945

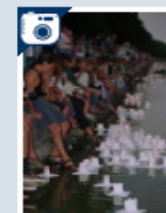
Atombombe

Atombombe-sprængning

Gå på opdagelse i fotoarkivet

3 billeder

50 ÅR ATOMBOMBE HIROSHIMA...

Test af elevernes evne til at danne inferenser

2. Hvilken er den kraftigste bombe, der er lavet?	
En atombombe	
En brintbombe	
En brintbombe omgivet af en koboltskal	

Her testes om eleverne forstår dels at brintbomben er kraftigere end atombomben (det står eksplicit i teksten) men også at en brintbombe omgivet af en koboltskal rent faktisk ikke er konstrueret endnu. Forstår eleverne hvad "teoretisk..." betyder?

2. Hvilken er den kraftigste bombe, der er lavet?	9. klasse Skaarup Skole	8. klasse Skaarup Skole	9. klasse Brahe- trolleborg	Total
En atombombe	2		1	3
En brintbombe	7	6	3	16
En brintbombe omgivet af en koboltskal	10	10	6	26

Kun 36 % af eleverne forstår at en brintbombe er den kraftigste bombe af de nævnte, som rent faktisk er lavet.

Test af inferenser/forkundskaber

- Spørgsmål: Hvad betyder "atmosfærer" i teksten om atombomber?
- *Denne opgave kræver at eleverne forbinder tryk og atmosfærer i artiklens sætning "tryk på flere mio. atmosfærer".*
- Kun 16 ud af 43 kan redegøre for hvad "atmosfærer" betyder i artiklen.

Typiske svar

- Det er det høje tryk der dannes under eksplosionen (sikkert inferens)
- Trykmåler enhed (sikkert forkundskab)
- En atmosfærer, det er noget der er ude i rummet tror jeg?
- Er en form for temperatur?

Anbefalinger - læsbarhed

- Da målgruppen, 3.-9. klasse, er meget bred og eleverne på tværs af disse klassetrin må antages at have meget forskellige forudsætninger mht. læsefærdighed og generel viden om verden, må det betragtes som en umulighed at ramme den samlede målgruppes niveau med kun én version af de enkelte tekster.
- En oplagt løsning er at strimle indholdet, således at der skrives flere versioner af den samme tekst med forskellig sværhedsgrad (tilpasset i forhold til ovennævnte dimensioner). Det skal således være op til eleverne at vælge, hvilket niveau de vil læse teksten på.

Medvindsfaktorer: ordforklaringer og oplæsning af ord med uforudsigelig udtale

The screenshot shows the Aschehous Leksikon website interface. At the top, there is a navigation bar with the site name and a search bar. Below the navigation bar, there are tabs for different content types: Forside, Leksikon, Landefakta, Atlas, Luftfoto, Billeder, Dagen i dag, Boghylden, and Quiz. The search bar contains the text 'gyrokompas'. Below the search bar, there are tabs for 'Stikord' and 'Fritekst'. The main content area displays the definition of 'gyrokompas' (gyrocompass) in Danish. The definition states that a gyrocompass is a compass with a card suspended from a pivot, which remains parallel to the Earth's axis. It also mentions that the gyrocompass is independent of Earth's magnetism and forms the basis for modern navigation and stabilization systems. A sidebar on the left lists related terms such as gyrokopter, gyrometer, gyroplan, gyrorektor, gyroroskop, gyrostabilisator, gyrostyring, gyrosynkompass, Gürsel, Cemal, Gyrstinge Sø, Gürtler, Friedrich, gyser, and Gyrstinge Sø.

ASCHEHOUGS LEKSIKON @ Aschehous Leksikon

Forside **Leksikon** Landefakta Atlas Luftfoto Billeder Dagen i dag Boghylden Quiz

Ord: Find Emne Video Lyd

← Spor ?

Stikord Fritekst

gyrokompas

gyrokompas (græsk-latin): kompas med kardansk ophængt snurre, hvis akse stiller sig parallelt med Jordens. Gyrokompasset, der er uafhængigt af jordmagnetismen, danner grundlag for en række moderne navigations- og stabiliseringssystemer.

▲
▲
gyrokompas
gyrokopter
gyrometer
gyroplan
gyrorektor
gyroskop
gyrostabilisator
gyrostyring
gyrosynkompass
Gürsel, Cemal
Gyrstinge Sø
Gürtler, Friedrich
gyser
Gyrstinge Sø

... når de er relevante

Inge
Inge: gammelnordisk mandsnavn; oprindelig gudenavn; i dansk nu kun anvendt som kvindenavn.

Romeleåsen
Romeo og Julie
Romeo, Nicolà
Romer, Knud
Romerbrevet
Romerike
Romerkirken
Romero y Calderon, Oscar

om livets udvikling og historiens gang, som inspirerede Hegel. Romantikken udvikledes i Tyskland, stærkest omkring 1795-1815, af bl.a. Fichte, Herder, Schelling og Schleiermacher, med Kants idealisme som forudsætning og i tilknytning til Schlegels og Novalis' digterisk-romantiske livssyn. I litteraturhistorien betegner romantikken den reaktion mod rationalismen, som tidligst fandt udtryk i Tyskland bl.a. hos Novalis, Tieck, Brentano, Hoffmann og Kleist, og som snart derefter slog igennem i det øvrige Europa. Mens rationalismen dyrkede intellektet, fornuften og klarheden, foretrak romantikken følelsen, fantasien og dunkelheden. Rationalismen havde fortrinsvis hentet emner fra hverdagen og samtiden; romantikken hentede inspiration i gamle sagn, eventyr og myter og i oldtids- og middelalderhistorie. I England repræsenteredes den af bl.a. Coleridge, Wordsworth, Keats, Shelley, Byron og Walter Scott, i Frankrig af Chateaubriand, Hugo og Lamartine, i Rusland af Pusjkin; til de amerikanske romantikere hører bl.a. Poe og Hawthorne. I Danmark var romantikken overvejende tyskpåvirket; man sætter dens gennembrud til 1802, da Oehlenschläger udgav sine første digte under påvirkning af H. Steffens; til romantikerne hører endvidere Schack von Staffeldt, Grundtvig, Ingemann og Hauch. Andre fremtrædende skandinaviske romantikere er

Frédéric Chopin: 'Sørgemarch'
Gustav Mahlers 5. symfoni
B S Ingemann

Refleksioner

- Sparsom respons fra forlaget
 - Jeg anbefaler ud fra teori og har som mål at leksikonet bliver ideelt for målgruppen
 - Forlaget har garanteret andre dagsordener
 - Mine undersøgelser bliver nok farvet af mine analyser – jeg vil måske påvise at mine analyser er rigtige
 - Svært at få praksisfeltet i tale
-